

[SÉBASTIEN CHIÈZE] (MADRID)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
28 FEBRUARI 1675
6968

Antwoord op Huygens' brief van 24 januari 1675 (6965).

Samenvatting: Chièze bericht dat, hoewel het er even op leek dat Spanje aan zijn verplichtingen zou gaan voldoen, er in feite nog steeds geen resultaat is. Verder maakt hij Huygens deelgenoot van zijn angst dat hij zijn bezittingen in de Franche-Comté zal verliezen.

Door Huygens ontvangen op 18 maart 1675. Chièze schreef opnieuw op 14 augustus 1675 (6979A).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 34: brief (dubbelvel, 15x21cm, abc | -; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6968, pp. 360-361: onvolledig (<Mais quand Messieurs ... je m'estois promis.>), rest samengevat.

Namen: Epicurus; Christiaan Huygens; Lodewijk Huygens; Claude-Marie de Lapie; Maria Anna van Oostenrijk; Jacoba Teding van Berckhout; Willem III.

Plaatsen: Franche-Comté; Orange; Parijs.

Transcriptie

¹Madrit, le 28 Fevrier 1675.

Vous avez beau dire, Monsieur, que Messieurs voz enfans ne sont ni morts ni malades, mais je vous déclare que rien ne peut les faire revivre dans mon esprit que la bonté que vous avez de m'honorer de tems à autre de vostre souvenir, et de me donner de nouvelles de leur famille. Je meurs d'impatience d'apprendre *cujus generis la segunda nuera* de Vostre Seigneurie aura daigné commencer la sienne. Si c'est par un filz, quelz cris ne fairay pas, et si c'est une fille, je ne manqueray pas non plus de *requiebros*, car nous avons icy le *refran* qui dit: '*Muger paridera, hija la primera,*' réservant mes objurgations pour quand je seray en présence des parties.

J'ay creu pendant plus d'un mois que le bien-heureux tems *immutationis meae* n'estoit pas loin. Mais quand Messieurs les Espagnolz se sont apperceus que c'estoit tout de bon que je me préparois de trousseur bagage par les ordres réels, quoyque conditionnelz de Son Altesse Sérénissime, ils semblent se vouloir mettre en devoir de purifier *taliter qualiter* la condition et de donner à Son Altesse une satisfaction sortable. Veu leur nécessité présente, ils n'ont pas de l'argent comptant et la plus grande marque c'est l'expédient que la Reyne prend de faire *un assiento* pour payer Son Altesse par *mesadas*, dont la remise coustera beaucoup à cette | b | couronne. Le besoin qu'ils ont de mesnager Son Altesse me fait croire que ce paiement s'exécutera de bonne foy. En tout cas, peu de mois nous en esclairciront, et c'est ce peu de mois qui va retarder le bien que je m'estois promis *de estar por Mayo a los piez* de Vostre Seigneurie et de faire maintes réconciliations *con los infantes descuidados*.

J'avois pour cet effect escrit à Paris pour un passeport, non pas, comme vous pourriez croire, à *Don Cristiano el algebrista*, mais à des personnes vivantes y *movedizas*, qui me l'envoyeront sans doute par le prochain ordinaire, pour si Son Altesse, que j'informe présentement au long, ne gouste pas la nouvelle proposition de la Reyne. Je puis *citra moram* faire hau[t] le pié. Vous me reverrez, Monsieur, *non pinguem, nec Epicuri de grege porcum*, mais avec un peu moins de dentz, plus de cheveux gris et de rides, *que el vellaco de dicho Don Cristiano* ne s'avisa d'en mettre en mon portrait, par luy commencé en l'an 1665, et malicieusement retouché en 1670, lorsque *Don Luis* et moy *estavamos refocillandole* dans le bain.

Vous me reverrez pourtant sans goûte ny gravelle, *gracias a Dios, con la misma alegria* que jadis, et s'il se pouvoit | c | avec encor plus de dévotions pour vostre personne. Quelz embrassades ne donneray-je pas à vostre petit *Angelillo*, qui ne sçayt pas l'art de pleurer. Je luy offriray un petit *ayo y una aya*, qui suppléeront abondamment ma Bourguignote leur mère, ne sçachant où les mettre pour se trouver sans feu ny lieu.

1. Ontvangstnotitie van Huygens: <R 18 Martii 1675.>.

Vous savez, Monsieur, ce que c'est qu'Orange pour moy. C'est encor pis en Bourgoigne où Messieurs les François, menaçans de confisquer entièrement la dot de ma femme, se sont nantis par avance de 19^m Frans d'*atrassados*, à moy appartenant '*Esparagna, esparagna, venne il gato que la magna.*' Elle vous offre avec moy ses très-humbles respectz.

Vertaling

Madrid, 28 februari 1675.

U kunt wel zeggen, mijnheer, dat uw kinderen niet dood of ziek zijn, maar ik zeg u dat niets hen kan doen herleven in mijn geest behalve de goedheid die u mij bewijst door mij van tijd tot tijd met uw gedachtenis te eren en mij nieuwtjes over hun gezinnen te geven. Ik sterf van ongeduld om te vernemen ¹met welk geslacht het uw tweede ²schoondochter¹ heeft behaagd het hare te beginnen. Als het met een jongen is, welke kreten zal ik dan niet slaken? En als het een meisje is zal het mij ook niet ontbreken aan ³gelukwensen,¹ want wij hebben hier een ⁴spreekwoord¹ dat zegt: ⁵'Vrouw, kraamvrouw, de eerste een dochter,'¹ daarbij mijn vermaningen bewarend tot wanneer ik bij de betrokkenen zal zijn.

Ik heb langer dan een maand gedacht dat de zalige tijd ⁶van mijn verplaatsing¹ niet ver meer was. Maar toen de heren Spanjaarden bemerkten dat het menens was dat ik mij voorbereidde op het pakken van mijn bagage op grond van werkelijke opdrachten, hoewel aan voorwaarden van Zijne ⁷Hoogheid gebonden, schenen zij zich aan de taak te willen zetten de situatie ⁸zo goed en zo kwaad als het gaat¹ te zuiveren en aan Zijne Hoogheid een acceptabele genoegdoening aan te bieden. Gezien hun huidige nood hebben zij geen contant geld, en het duidelijkste teken is het redmiddel van ⁹een wisselbrief¹ dat de ¹⁰koningin kiest om Zijne Hoogheid te betalen in ¹¹maandelijkse termijnen,¹ waarvan het overmaken deze kroon veel zal kosten. De noodzaak die zij gevoelen om met Zijne Hoogheid een regeling aan te gaan doet mij geloven dat deze betaling in goede trouw zal worden uitgevoerd. In ieder geval zullen enkele maanden ons daarover klaarheid verschaffen, en het zijn die enkele maanden die het goede zullen vertragen dat ik mijzelf had beloofd ¹²om mij tegen mei [1675] aan uw voeten te bevinden¹ en mij uitvoerig te verzoenen ¹³met uw nalatige kinderen.¹

Ik had daartoe naar Parijs om een paspoort geschreven, niet zoals u zou kunnen denken aan ¹⁴de heer ¹⁵Christiaan, de algebraïcus,¹ maar aan levende ¹⁶en werkzame¹ lieden die me dat zonder twijfel met de eerste gewone post zullen zenden, voor het geval dat Zijne Hoogheid die ik op dit moment uitvoerig inlicht, niet tevreden is over het nieuwe voorstel van de koningin. Ik kan ¹⁷zonder uitstel¹ vertrekken. U zult mij weerzien, mijnheer, ¹⁸niet vet, noch als een zwijn uit het gevolg van Epicurus,¹ maar wel met een paar tanden minder, en meer grijze haren en rimpels die ¹⁹die schurk van een Christiaan¹ zich verstoutte aan te brengen op mijn portret, waaraan hij in 1665 is begonnen, en dat hij in 1670 boosaardig heeft bijgewerkt, terwijl mijnheer Lodewijk en ik in het bad ²⁰ons aan het verfrissen waren.¹

U zult mij evenwel weerzien zonder jicht of nierstenen, ²¹Gode zij dank, met dezelfde blijdschap¹ als vroeger en met zo mogelijk nog meer toewijding jegens uw persoon. Wat zal ik uw kleine ²²engeltje,¹ dat de kunst van het huilen niet verstaat, knuffelen! Ik zal hem een kleine ²³gouverneur en gouvernante¹ geven, die ruimschoots mijn ²⁴Bourgondische, hun moeder, zullen vervangen, die niet weet waar hen te laten omdat zij huis noch haard heeft.

U weet, mijnheer, hoeveel Orange voor mij kan doen. Het is nog erger in de Franche-Comté, waar de heren Franssen, die dreigen de bruidsschat van mijn vrouw volledig in beslag te nemen, zich bij voorbaat

2. Jacoba Teding van Berckhout.

3. Willem III.

4. Maria Anna van Oostenrijk.

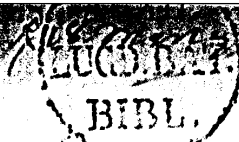
5. Toch was Christiaan op de hoogte van Chièzes voorbereidingen, want op 22 maart 1675 schreef hij aan zijn broer Lodewijk (OC 7, nr. 2018, pp. 430-431) dat hij, als Chièze Parijs zou passeren, van daar af met hem naar Den Haag zou willen reizen.

6. Constantijn (IV) Huygens.

7. Een zoontje en dochttertje van Chièze.

8. Marie-Claude de Lapie.

19.000 'achterstallige' francs hebben toegeëigend, welke mij toebehoren. 'Spaanse hoop, Spaanse hoop, de kat kwam die haar opat.' Zij betuigt u, met mij, haar nederige eerbied.

 Madrid le 28 february 1675
 Vous avez beaucoup d'hommes que du costé d'enfant
 ne sont ni morts. ni malades. mais ie vous declare
 que rien ne peut les faire revivre dans mon esprit
 que la bonté que vous avez de m'insinuer de temps à
 autre de votre souvenir. et de me donner de nouvelles
 de leur famille. Je meurs d'impatience d'apprendre
 d'un genre la segunda nueva de la vida de la Reyna
 commencer la sième. si c'est par un autre. que l'on ne
 sçait pas. et si c'est par elle. ie ne m'enquerray par
 aucun plus de requiesces. car nous avons icy le Refrain
 qui dit deuyx variétés. Aia la prima. venant au
 mot obsequium pour qu'il n'y en ay en presence
 de plusieurs. J'ay peu pendant plusieurs mois que le
 sien de ceux temps immutabilis meca. ni moi par
 l'un. Mais quand Accusé les Espagnols. Je m'en
 apperceus que c'estoit leur deus que ie me préparai
 de dresser l'age. par les autres deus. quey que
 conditionnel. de S. A. S. ils semblent se vouloir mettre
 en devoir de punir par taliter qualiter la condition
 et de donner. à S. A. une satisfaction sortable. ou leu-
 neant présent. Je n'en parle l'argent comptant
 et la plus grande marque c'est l'expédition que la Reyna
 prend de faire une assemblée. pour payer. S. A. par
 mes adas. dont la venue. l'entra beaucoup à cette

Comme. Le dessein qu'ils ont de m'imaginer S. a.
me fait croire que ce payement s'exécute de bonne
foy, en tout cas peu de mois non en esclaireirou
et d'un ce qui de mois. qui va retarder le bien que
je m'avois promis. de s'aller par mayo. à los piez de v.
et de faire maintes reconciliations. con les Infants.
descurtados. i'avois pd. cet effect écrit à Pauli pd.
un Paseport. m'indiqui comme vous pourriez avoir
à d^m Gualiano. et algebrista. mais à des personnes
vivantes. y m'indiqua. qui me l'envoyeroit sans
doute par le prochain ord. pd. si S. a. que i'informe
presentement au long. se goute par la nouvelle
proposition de la Reyne. je puides citra moram
faire hau le pie. vous me recurrez. Mornieuu m'
binguam. me Epianu de Grege. vortum. mais
avec un peu moins de dents. plus de cheveux gris
et de rides. que el velluco de on^o d^m Gualiano. me
s'aura den mettre, en mon portrait par luy commen-
cé en l'an 1663: et malheureusement rebouté en
1670: lors que don Luis. et moy, me^s Marianne
refraillando dans le Bain. vous me recurrez
pourtant sans goute ny nouvelle gracie à dis-
cont a minima alegria que i'adis. et si le prouvi

avec encor plus de devotion pour votre personne
 quellez embarrasades ne donneray ie pas a
 votre petit angehillo qui ne scait pas l'art
 de pleurer. ie luy offriray un petit ayo. y'ona
 aya. qui supplieum abondamment. ma -
 Bourguignoteleur mere ne s'achant ou la
 mere. pour se huer sans se ny lieu ad.
 l'aveu. Monnier ce que ion qui d'auye pi. my -
 ion encor pie en Bourgoigne par de la. lo -
 francois menaçans de confisquer ce qui m'est
 la dot de ma femme. se son mari par auant
 de 19: Sans d'arrasades qu'icy approuvan -
 Epargna. epargna. comme il gars que lo -
 magna. elle vous offre avec my et humble
 respect.